

siisti

juttu

Yksityishenkilöt, yhteisöt ja yritykset - me kaikki tuotamme huomattavat määrät roskaa, joista on huolehdittava.

Jokainen eurooppalainen tuottaa vuosittain roskaa keskimäärin seuraavasti:

6kg

lasipakkauksia

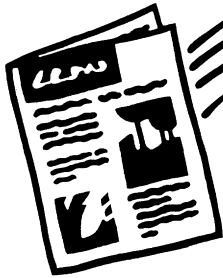

5kg metallipurkkeja ja foliota

60kg

paperia

2kg muovipulloja

180kg

vihannes- tai elintarvikeroskia

ympäristölle ja niitä voitaisiin hyödyntää mahdollisimman paljon uudelleen. Kun jätteet on kerätty, ne voidaan käyttää uudelleen, kierrättää tai niiden sisältämää energiaa voidaan hyödyntää. Vasta viimeisenä keinona jätteet olisi ohjattava kaatopaikoille, jotta ne voitaisiin hävittää turvallisesti.

Jos kuitenkin heitämme esineitä pois vastuuttomasti, ne eivät voi mitenkään päätyä osaksi järkevää jätteiden huolto- ja keräysjärjestelmää, vaan sen sijaan lisäävät ympäristön roskaantumista.

Roskat koostuvat yleensä poisheitetyistä pakkauksista, ilman että otetaan ympäristöä huomioon, ja siten roskat päätyvät julkisille paikoille aiheuttaen vaikeita sosiaalisia, ympäristöllisiä ja taloudellisia seurauksia varojen tuhlaamisen lisäksi.

Idealistisessa maailmassa roskaa ei olisi lainkaan, koska ihmiset huolehtisivat elinympäristöstään. Eräs kaikkein tärkeimmistä vaiheista roskaongelman ratkaisemisessa on varmistua siitä, että kaikki käsittävät tuottavansa roskaa, ja että roskaa eivät tuota vain tuotteita valmistavat yritykset.

Euroopan kaupunkeja koskevasta tutkimuksesta käy ilmi, että viisi yleisintä roskaesineitä ovat tupakantumpit ja tulitikut, paperinpalat, karamellien käärepaperit ja muovipalat.

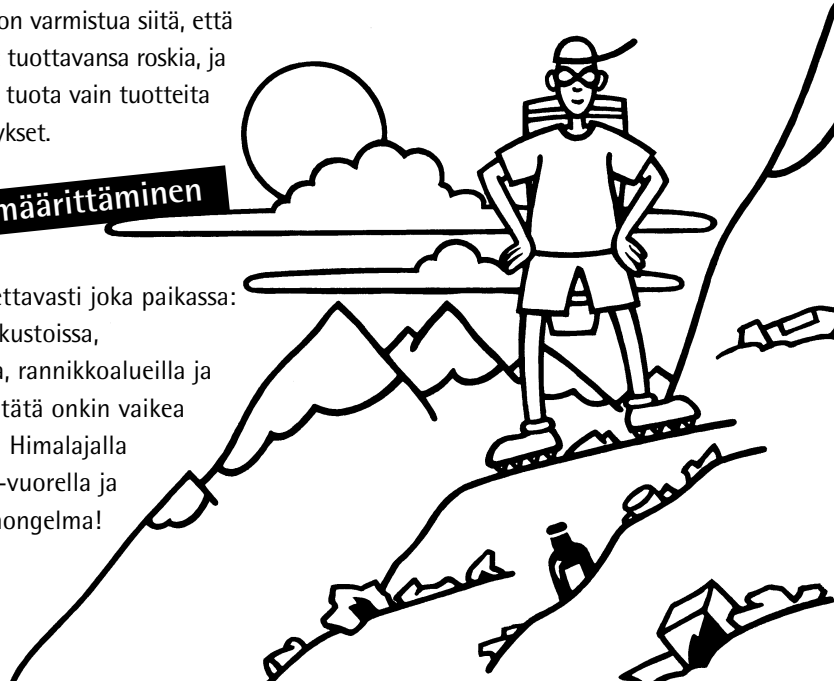
Ympäristössä olevaa roskamäärää mitataan nykyisin sen arvioimiseksi, onko roskaantuminen lisääntynyt vai vähentynyt.

Tarkastelimme kortissa 6 joitakin keinoja, joiden avulla voidaan järjestää muovijätteiden hyötykäyttö. Kuten kortissa 4 keskusteltiin, muovia käytetään usein tuotepakkauksissa, koska se on kevyttä, puhdasta ja kustannustehokasta. Siksi kotitalousroskat sisältävät runsaasti muovia, kuten myös monia muita materiaaleja.

Näitä jätteitä pyritään yhä enemmän käsittelemään, jotta niistä olisi mahdollisimman vähän haittaa

Roskan määrittäminen

Roskia on valitettavasti joka paikassa: kaupunkien keskustoissa, maalaiskunnissa, rannikkoalueilla ja merellä. Vaikka tätä onkin vaikea uskoa, niin jopa Himalajalla Mount Everest -vuorella ja kuussa on roskaongelma!

TEHTÄVÄ 1

Määritä yhdessä luokan kanssa vähintään kymmenen erilaista 50 metrin kaistaletta lähellä kouluasi tai asuinpaikkaasi. Kerää, luettelo ja luokittele kaikki roskaesineet, esim. pullo, muovikassit, tupakantumpit, jne.

- ▲ Mitä roskia löytyy kaikkein eniten?
- ▲ Mitkä roskat voivat olla vaarallisia ihmisille tai eläimille? Selitä miksi.
- ▲ Mitä roskia on hankalaa tai kallista kerätä pois?
- ▲ Mitä roskia voitaisiin kierrättää tai hyödyntää uudelleen?
- ▲ Määritä yllä olevan roskaindeksin avulla, mihin luokkaan (A-D) sijoittaisit tarkastelemaasi alueen.

Roskaindeksin avulla voidaan arvioida pienempiä ja suurempia kaupunkeja yhtenä kokonaisuutena. Jos on tutkittu kymmenen aluetta ja ne kaikki on sijoitettu A-luokkaan (tai arvosanaksi on annettu 5), niin kaupungin arvosana on 50/50 tai 100 %, mutta jos jokainen alue on saanut arvosanaksi vain 1 niin puhtausindeksi on 10/50 tai 20 %.

Käytä niitä arvoja, jotka luokka laskee kymmenelle alueelle toimenpiteessä 1 lähiympäristösi kokonaispuhtausindeksin laskemiseksi.

Eräs keino mitata roskia on roskaindeksi: tienreunoilta, jalkakäytäviltä, rannoilta tai parkkipaikoilta löydettyjä roskia mitataan 50 metrin matkalta viiden pisteen taulukon avulla.

Arvosana A Alueen kuvaus 5/5
Alueella ei ole roskia

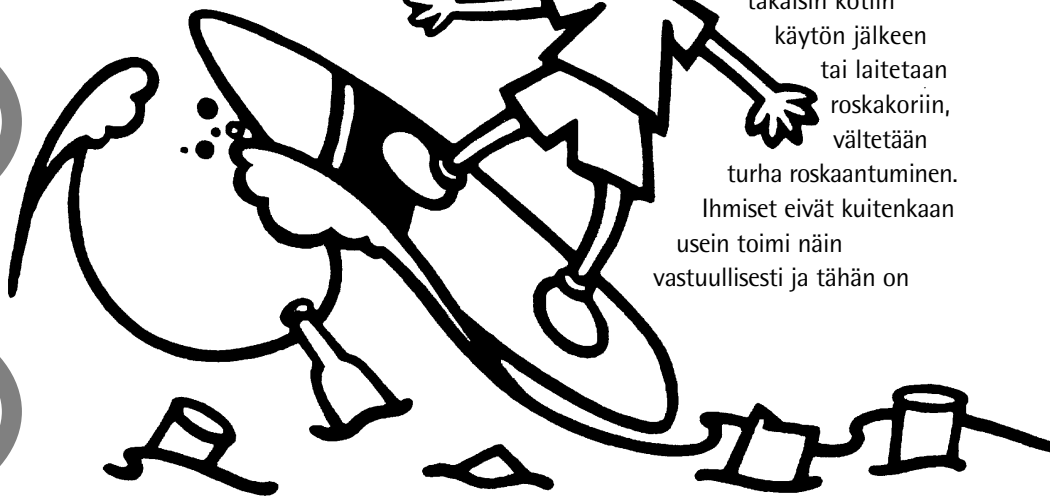
Arvosana A- Alueen kuvaus 4/5
Alueella ei näy roskia, mutta huolellisen tarkastuksen jälkeen löytyy viisi pienikokoista roskaa tai vähemmän.

Arvosana B Alueen kuvaus 3/5
Alueella on pienikokoisia roskia, kuten paperinpaloja, pullonkorkkeja, jne.

Arvosana C Alueen kuvaus 2/5
Alueella näkyy selvästi roskia, tupakantumppeja, tölkkejä, pakkauksia sisältäviä roskakassoja, jne.

Arvosana D Alueen kuvaus 1/5
Alueella näkyy selvästi paljon roskia ja isokokoisia roskaesineitä, kuten elektronisia laitteita.

Vaikka huomaatkin todennäköisesti paremmin omassa lähiympäristössäsi kuin muualla olevat roskat, et voi välttyä roskaongelmalta vieraillessasi muilla paikkakunnilla. Itse asiassa kiinnitämme eniten huomiota lomapaikoissa ja merellä oleviin roskiin. Onko siis niin, että odotamme nauttivamme merenrannasta tai luonnonmaisemasta valitsemassamme lomapaikassa ja unohtamme, että toimintamme vaikutukset ovat samat paikasta riippumatta?

(lähde: Tidy Britain Group, Iso-Britannia)

Coastwatch Europe -järjestö koordinoi rannikoilla olevien roskien ja saasteiden valvontaa. Äskettäisessä kartoituksessa, joka kattoi noin 10 000 paikkakuntaa, löydettiin jokaiselta paikkakunnalta yli 60 pakkausroskaesineitä, mm. tölkkejä, pahveja, muovikasseja ja pulloja. Lisäksi määritettiin myös muita roskia, kuten tupakantumppeja, tulitikkuja ja sanomalehtiä sekä saastuttavia aineita, joihin sisältyi jätevesiä, öljyä ja tervaa.

Roskien syyt ja seuraukset

Lähes jokainen meistä muistaa tapauksen, jolloin toimintamme aiheutti roskaantumista. Se tapa, miten käyttäydymme eri ympäristöissä, määrää tuotetun roskatyyppin ja roskien sijaintipaikan.

Esimerkiksi rannoilta löydetty roska on peräisin monesta lähteestä. Rannoilla piknikillä olevat lomailijat tuovat mukanaan paljon kertakäyttötuotteita, kuten

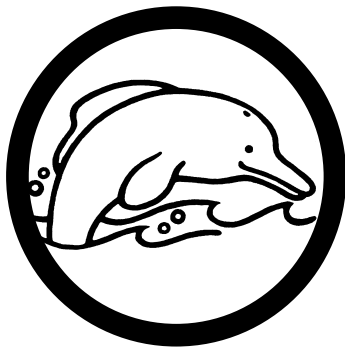
sanomalehtiä, ruokapakkauksia, juomia ja tupakkaa. Kun nämä esineet viedään takaisin kotiin käytön jälkeen tai laitetaan roskakoriin, vältetään turha roskaantuminen. Ihmiset eivät kuitenkaan usein toimi näin vastuullisesti ja tähän on

ehkä syynä se, että roskakoreja ei ole riittävästi.

Vastuuttomasti käyttäytyvät yksityishenkilöt eivät kuitenkaan tuota kaikkea kyseisellä paikkakunnalla olevaa roskaa. Jopa asumattomiin saariin kerääntyy roskia merivirtojen rannoille kuljettamien esineiden takia,

koska merivirrat eivät tunne kansallisia rajoja. Roska voi olla peräisin muilta rannoilta tai siitä, että mereen on satunnaisesti heitetty ruokapakkauksia ja pulloja sisältäviä roskia, vaikka tämä onkin laitonta.

Vaikka jotkut roskat hajoavatkin ajan kuluessa, paljon roskaa jää jäljelle, jollei niitä kerätä pois. Sen lisäksi, että roskia on vastenmielistä katsella ja ne pilaavat ympäristöämme, ne voivat myös:

* tappaa tai vahingoittaa eläimiä

esimerkiksi huolimattomasti hävitetty harmiton muovipussi voi merikilpikonnalle näyttää syötävältä meduusalta, mutta syötynä muovipussi voi olla tappava. Kalastajien poisheittämät vialliset kalaverkot voivat olla kuolemanloukku delfiineille, jotka saattavat kuristua ja hukkaa.

* aiheuttaa kalliita siivoukustaluuksia

esimerkiksi Helsingissä sijaitsevan Korkeasaaren eläintarhan vuotuiset roskakustannukset ovat 75 000 - 85 000 mk. Kustannukset olivat aikaisemmin vielä suuremmat, ennen kuin eläintarha aloitti kompostoinnin.

* vahingoittaa ihmisiä

esimerkiksi ruostuneita tölkkejä ja lasinsirpaleita voi olla piilossa hiekassa tai aluskasvillisuudessa, ja ne voivat aiheuttaa pahoja loukkaantumisia, kun ihmiset vahingossa astuvat niiden päälle.

* olla terveystarviki

hyönteiset ja madot kerääntyvät usein poisheitettyjen ruokakääreiden ja saniteettitarvikkeiden ympärille, ja voivat levittää sairauksia.

Miten roskaongelma voidaan ratkaista?

Yhteiskunta vastaa roskista ja kaikkialla Euroopassa on säädetty lakeja, joiden nojalla paikallisviranomaiset voivat nostaa kanteen järjestöjä tai yksityishenkilöitä vastaan, jotka rikkovat roskienkäsittelyä koskevia lakeja. Paikallisviranomaiset rohkaisevat myös yksityishenkilöitä huolehtimaan alueestaan, hankkimaan roska-astioita ja järjestämään roskienkeräystä. On huomattavasti halvempaa huolehtia vastuullisesti säilytetyistä roskista kuin kerätä niitä kaduilta, maaseudulta ja mereltä.

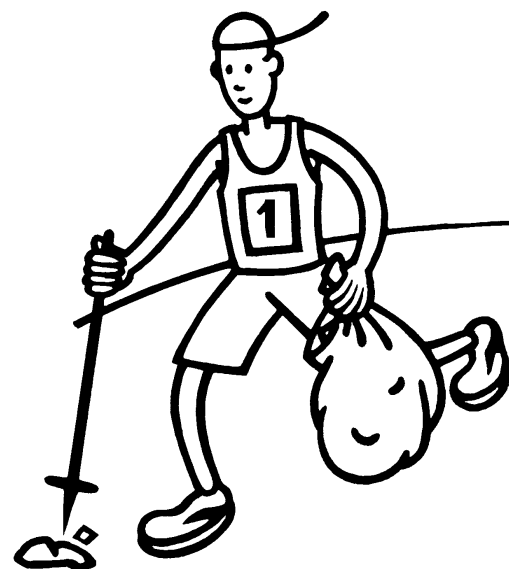
TEHTÄVÄ 3

Ota selville, mitä suunnitelmia on laadittu omassa maassasi, kuka niistä on vastuussa ja miten ne toimivat.

TEHTÄVÄ 2

Tarkastele eri ympäristöistä - maaseudulta, kaupungista, rannikolta - löydettyjä roskatyyppisiä:

- ▲ Kuka vastaa roskista eri ympäristössä?
- ▲ Onko roskamäärä mielestäsi lisääntynyt viime vuosina?
- ▲ Tarkastele jokaista ympäristöä vuorollaan, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä roskien vähentämiseksi?
- ▲ Määrittele, mikä roska voi olla biologisesti hajoavaa, onko mielestäsi biologisesti hajoava roska ratkaisu ympäristömme suojelemiseksi vai kannustaako se ihmisiä roskaamaan enemmän?
- ▲ Pohdi eri ympäristöistä löydettyjen roskatyyppien vaikutuksia.

Kaikkialla Euroopassa on kehitetty kampanjoita, jotta ihmiset saisivat enemmän tietoa roskista. Suunnitelmat vaihtelevat koulujen, urheilukerhojen ja vapaaehtoisjärjestöjen vuosittaisista värvämisistä jätteiden poistamiseksi tiensivuilta Internetissä levitettäviin tiedotuskampanjoihin.

Miten voit itse auttaa?

Onko omatuntosi täysin puhdas?
Milloin viimeksi heitit
karamellipaperin, purukumin tai
juomatölkin muualle kuin roskakoriin?
Kun nyt tiedät vähän enemmän

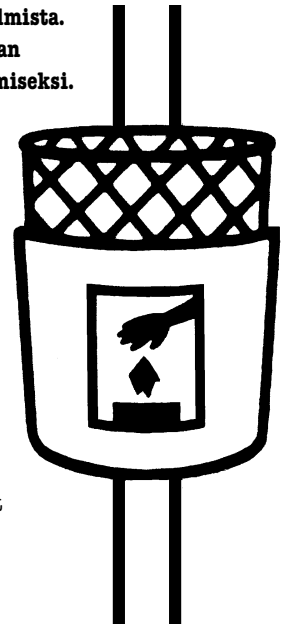

TEHTÄVÄ 4

Keskustele luokan kanssa paikkakuntasi roskaongelmista. Pohdi syitä ja seurauksia. Valitse yksi roskaongelman näkökohta ja laadi suunnitelma ongelman ratkaisemiseksi. Voit esimerkiksi järjestää roskien tiedotuskampanjan koulussasi tai kannustaa paikallisviranomaisia sijoittamaan lisää roskakoreja tietyille paikoille.

Varmista, että suunnitelmasi sisältää seuraavat kohdat:

- ▲ Kehen sinun on otettava yhteyttä?
- ▲ Mitkä järjestöt / viranomaiset voivat auttaa tai neuvoa sinua?
- ▲ Minkä järjestöjen puoleen sinun on käännyttävä?
- ▲ Miten suunnitelma voidaan toteuttaa käytännössä?
- ▲ Miten voit arvioida sen edistymistä?
- ▲ Miten ja milloin voit arvioida sen onnistumista tai epäonnistumista?

toimintasi seurauksista, toimitisiko eri tavalla, ennen kuin edistät roskaongelmaa?

Vaikka roskienkeräyksen järjestäminen onkin tärkeää, on se

vain osa ratkaisua. Loppujen lopuksi kyse on siitä, että meidän kaikkien on muutettava käyttäytymistämme, jotta jonain päivänä roskat eivät olisi enää ongelma.